1976. Het lukt de net 22-jarige Russische pianist Youri Egonov tijdens zijn concertreis in Italië politiek asiel te krijgen. In zijn geboorteland voelde hij zich in zijn vrijheid beperkt, vooral vanwege zijn homoseksualiteit. Vervolgens vestigen Egonov en zijn vriend zich aan een Amsterdamse gracht.
De 27-jarige journalist Jan Brokken wandelt elke morgen over die gracht en hoort een pianist spelen. Als hij in het Concertgebouw het poëtische pianospel van Youri Egonov hoort, weet hij: dit is de pianist die ik elke dag hoor spelen. Hij wil als onervaren journalist een portret van hem schrijven voor de Haagse Post. Het lukt hem een afspraak te maken.

Op dat moment in hun beider levensgeschiedenis begint het verhaal dat ons **in** de zeer geprezen film Youri[1] wordt verteld. Louise en ik zien een bijna verlegen Jan Brokken die niet goed raad weet met de flamboyante Youri Egonov. Maar toch, na hun eerste ontmoeting ontwikkelt zich een vriendschap van twee mensen met zeer verschillende karakters en levenservaringen.
Youri beleeft een grote doorbraak in de Verenigde Staten, met veelgeprezen optredens in onder andere Carnegie Hall in New York. Jan werkt, daarin aangemoedigd door Youri, stug door aan zijn debuutroman De Provincie, een portret van een dorpsgemeenschap als Roon, waar hij opgroeide.

In de jaren die volgen, ontwikkelt Amsterdam zich tot hét homocentrum van de wereld. De homohoreca en andere uitgaansgelegenheden trekken met hun extravagante feesten een internationaal publiek en ook Youri begeeft zich met zijn homovrienden in het feestgewoel. Jan houdt zich daar ver van, maar hun vriendschap houdt stand.
In de eerste helft van de jaren '80 ontwikkelt zich de aidsepidemie. In maart '86 meldt Youri in zijn dagboek dat hij en zijn partner ook getroffen zijn. Hij verzwakt steeds meer. Egonov heeft nog een bijeenkomst met enkele vrienden, waarbij Brokken niet aanwezig is. De volgende dag treft die zijn overleden vriend aan. Geheel conform de Russische traditie brengen twee pianisten nabij zijn opgebaarde lichaam een muzikaal eerbetoon aan Youri Egonov.

* * *

Ik kan mij niet herinneren ooit zo'n diepe stilte te hebben ervaren tijdens een filmvoorstelling. Ook na het einde bleef het nog heel lang stil. Geen wonder, de film is een aangrijpend en prachtig eerbetoon aan een geniale pianist, maar misschien nog meer aan een ware vriendschap, die tegenstellingen overwon.

Na het zien van de film app ik een vriend: 'Prachtige, heel indrukwekkende film!' Ook de dagen erna blijft de film 'hangen'. Nog meer als de vriend me twee dagen later appt: 'Ik ga vanavond naar Youri kijken. Ben erg benieuwd', om enkele uren later te schrijven: 'Prachtig!' Pas dan, ruim twee dagen nadat ik de film heb gezien en deze met enige regelmaat op mijn netvlies is teruggekomen – realiseer ik me met een schok: toen in die jaren aids zich tot een epidemie ontwikkelde, was ik daarbij betrokken! In mijn hoofd begint dan een heel andere, parallel lopende film.

* * *

Het AMC vangt in 1982 op de poli de eerste aidspatiënten op en al snel daarna moeten voor deze patiënten ook bedden worden vrijgemaakt. Als in 1985/1986 de toestroom enorm groeit, komen het AMC, de GGD en het Slotervaartziekenhuis tot de conclusie dat ook in het Slotervaart gespecialiseerde poliklinische en klinische aidshulp noodzakelijk is. Vanaf dat moment staat het Slotervaart, als eerste niet academische ziekenhuis van Nederland, ook in de frontlinie van de epidemie. Jonge verpleegkundigen en artsen worden aangetrokken om op deze zware afdeling te gaan werken. Zij worden geconfronteerd met leeftijdgenoten, aan wie meestal uiteindelijk niet meer geboden kon worden dan liefdevolle en deskundige palliatieve zorg. Dat heeft een enorme emotionele impact op deze hulpverleners..

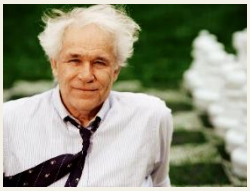
Het Slotervaartziekenhuis – 1985

Ik was er bij en meer dan dat: ook ik stond in die frontlinie, want in deze hectische, emotioneel zware periode was ik bestuurder van het Slotervaarvaartziekenhuis – in grote verbondenheid met de werkers die er echt voor stonden. Het was mijn eerste job als ziekenhuisbestuurder. Daar en toen heb ik geleerd én in praktijk gebracht dat beleid zoveel mogelijk gevormd moet worden in nauwe verbondenheid met hen die dat beleid moeten waarmaken, met hen die dagelijks in de frontlinie staan.
Twee dagen na het zien van de film herbeleefde ik dat verleden, die indrukwekkende ervaring!

Hoe was het mogelijk dat ik al niet daar in de filmzaal die flashback kreeg? Hoe kon het nog ruim twee dagen duren voor ik alles herbeleefde? Hoe kwam het dat Louise en ik elkaar er niet aan herinnerden? Een kwestie van leeftijd? We zijn nu immers 83 en 82 en wat zich toen afspeelde is al 40 jaar geleden! Er is gelukkig iets heel anders aan de hand.

* * *

WIJ ZIJN WAT WIJ ERVAREN. Met deze gedachte neemt de neuropsycholoog Marc Solms[2] [en ook de Nederlandse arts en filosoof Bert Keizer en met hem veel anderen] afstand van de theorie WIJ ZIJN ONS BREIN, ontwikkeld door de neurobioloog Dick Swaab. Volgens Swaab is er in ons brein sprake van een soort biochemische predestinatie; ons denken en handelen vloeit voort uit biochemische reacties, van een vrije wil is niet of nauwelijks sprake.

Marc Solms heeft een heel andere boodschap voor ons. Kort samengevat: we zijn geen denkende biochemische machines die gaandeweg zijn gaan voelen, maar we zijn voelende wezens die gaandeweg zijn gaan denken. Onze ervaring is de bron van ons bestaan, de geest is de manier waarop iemand ís. Je kunt die geest niet vastpakken of waarnemen, ook niet biochemisch zichtbaar maken, maar al-

leen *ervaren*. Bovendien kan een mens alleen de *eigen* geest ervaren. Wij kunnen de geest van een ander mens niet ervaren. En dat is een groot probleem voor wetenschappers als Swaab, die de geest op objectieve wijze willen kunnen onderzoeken. Daarom hebben Swaab c.s. die subjectiviteit uitgesloten en het gevoel gereduceerd tot een biochemische reactie in het brein.
Het probleem van Swaab c.s. is echter: nog geen enkele wetenschapper heeft kunnen verklaren, laat staan kunnen aantonen, hoe die chemische reactie in het brein tot een ervaren gevoel leidt.
Solms: "Psychische ervaringen als liefde, vrees, vreugde, verdriet, pijn en frustratie zijn deel van de realiteit. Die kunnen we niet reduceren tot de biologie van het brein."[3] Dus: je *ervaart* blijheid en dan *ben* je blij. Je bent wat je ervaart.

We zijn ons er wellicht niet altijd van bewust, maar onze ervaring, ons gevoel kan zó krachtig zijn dat daardoor alles wat zich buiten ons afspeelt, tijdelijk wordt verdrongen. Het lijdt geen twijfel: we hebben allemaal wel meegemaakt dat we zó door een boek, een film, muziek, door een gesprek, een gebeurtenis in beslag worden genomen, dat tijd en plaats, de wereld om ons heen uit beeld is. Op dat moment verdringt ons gevoel al het andere. Het als toeschouwer kijken wordt meebeleven en meeleven.

In die filmzaal was ik – door het *zien* van de film - *aanwezig in het leven* van *Youri Egonov en Jan Brokken*, ik ervoer dat zó intens, dat niet alleen het besef van tijd en plaats verdween. Marc Solms zou tegen me zeggen: "Roel jij was, *door wat je tijdens de film ervoer,* vrij van je eigen tijd en plaats". Zo kon het ook een flinke tijd duren voor mijn autobiografische geheugen over mijn rol tijdens de toen heersende aidscrisis, weer beschikbaar kwam.

* * *

Ik ben een mens met een lichaam met een brein en een geest, maar Ik bén *niet* mijn brein.
Ervaringen en gevoelens van liefde, vrees, vreugde, verdriet, pijn en frustratie zijn voor elk mens uniek.

IK BEN WAT IK ERVAAR.

Alleen als ik deel wat ik ervaar, kan ik werkelijk een mens met mensen zijn.

.

NOTEN

Het mailplaatje laat een schilderij zien van Hendrik Werkman, bekend van het schilderscollectief De Ploeg
De film is gebaseerd op de roman 'In het huis van de dichter' van Jan Brokken
1. Meer over de film Youri vind je in Wikipedia
2. MARK SOLMS (* 1961) is een Zuid-Afrikaanse hoogleraar, neuropsycholoog en psychoanalist. Hij is sinds 2013 ook onderzoeksvoorzitter van de Internationale Psychoanalytische Vereniging. Zijn hoofdwerk is The Hidden Spring, de verborgen bron – een wetenschappelijke verhandeling over onze ervaring, de verborgen bron van ons bestaan.
3. Uit een interview met Mark Solms in Filosofie Magazine, oktober 2026

MUZIEK

1. Hier kun je Youri Egonov zelf horen spelen
2. Franz Schubert: Piano Sonata No. 19 in C minor, D. 958-II. Adagio. Dit deel klinkt als het ware door de hele film heen. Schubert schreef het in het aangezicht van de dood, hij stierf twee maanden later aan de gevolgen van tyfus.
3. Het eerbetoon dat wordt gespeeld als Youri Egonov is overleden, is het derde deel uit de Fantasie in C van Robert Schumann.

Roel Steenbergen, 7 november 2026.

